

ОШ „АНДРА САВЧИЋ“ ВАЉЕВО

РЕАЛИЗАЦИЈА НАСТАВЕ У ИЗМЕЊЕНИМ ОКОЛНОСТИМА ИЗ УГЛА НАСТАВНИКА

Ваљево, јун 2021.године

Садржај

Увод	2
Организација наставе у измењеним околностима	3
Циљ и задаци истраживања	5
Узорак	5
Методе и технике	6
Резултати истраживања	7
Структура узорка	7
Задовољство наставника начинима реализације наставе и оцењивања ученика у измењеним околностима	7
Предности и недостаци рада у измењеним околностима	11
Сарадња наставника са ученицима и родитељима	13
Начини унапређивања наставе у измењеним околностима	15
Закључна разматрања	17
Прилог- Упитник за наставнике	19

Увод

Пандемија вируса КОВИД-19 која је наступила крајем 2019. и у првој половини 2020. године променила је све глобалне токове. Модерно друштво се налази у стагнацији дуже од годину дана и то се неминовно рефлектовало на све сфере наших живота. Ванредна ситуација која је у Републици Србији уведена 15. марта 2020. године ставила је наш образовни систем пред озбиљан изазов. Било је неопходно читав наставни процес, на свим нивоима, преместити у дигиталне оквире. На каналима РТС-а емитовани су часови за све разреде. Већина наставника није у свом раду до тада активно користила дигиталне платформе, али су били принуђени да отворе налоге, формирају Гугл учионице и на тај начин ступе у контакт са ученицима. За млађе ученике који не користе рачунаре, учитељи су формирали родитељске Вибер групе, где су прослеђивали наставне садржаје и домаће задатке. На овај начин, без повратка ученика у школу, у јуну 2020. године завршена је школска година.

С обзиром на неповољну епидемиолошку ситуацију у земљи, током августа 2020. године Министарство просвете, науке и технолошког развоја школама је доставило Стручно упутство за организацију и реализацију образовно-васпитног рада у основној школи у школској 2020/2021. години. Стручно упутство одобрио је национални Кризни штаб за сузбијање заразне болести КОВИД-19. Све школе на територији Републике Србије свој рад организовале су у складу са Стручним упутством.

За школску 2020/21. годину од стране Завода за унапређивање образовања и васпитања дефинисан је План реализације наставе у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних ситуација и околности за основну школу, који је саставни део Правилника о посебном програму образовања и васпитања и представља полазну основу за планирање, организацију и реализацију наставе. Правилник садржи прописану дужину трајања часа од 30 минута, препоруке за организацију наставе, побројане обавезне наставне садржаје, дидактичко-методичка упутства и решења, као и планиран период остваривања различитих наставних садржаја.

Стручним упутством предвиђен је и информативно-саветодавни рад са ученицима на тему пандемије и заштите од вируса корона, у циљу оснаживања ученика да доследно поштују нова и измењена правила понашања у школи.

Организација наставе у измењеним околностима

Педагошки колегијум и Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе ОШ „Андра Савчић“ у Ваљеву на састанцима одржаним током друге половине августа 2020. године донели су одлуку да се настава у школи организује на следећи начин:

За ученике млађих разреда (у матичној школи и ИО Горња Грабовица и ИО Дивчибаре) настава се организује по основном моделу, непосредним радом са ученицима. У издвојеним одељењима, због малог броја ученика, настава је могла да се одржава свакога дана за све ученике истовремено, у преподневној смени.

У матичној школи, због већег броја ученика по одељењу настава је реализована тако што су сва одељења подељена у две групе (А и Б). Обе групе су долазиле у школу свакодневно, по сатници која се мењала на недељном нивоу. Једне недеље је група А пратила наставу (4 часа по 30 минута) од 8.00 до 10.25 часова, а група Б од 10.45 до 12.35 (3 часа по 30 минута). Наредне недеље група Б долазила је у школу у 8.00 часова, а група А од 10.45 часова.

Ученици млађих разреда на наставу су долазили у преподневној смени, а ученици старијих разреда на наставу долазили у поподневну смену. Оваква динамика трајала је током целе школске године. У школи, за разлику од уобичајене кабинетске наставе, свако одељење ученика старијих разреда добило је учионицу у којој је слушало све предмете.

За ученике старијих разреда, због ограничених просторних могућности, примењен је комбиновани модел. Ученици свих одељења дељени су у две једнаке групе (А и Б). Једне радне недеље ученици А групе долазили су на наставу у школу (прописаних 5 часова по 30 минута), а ученици Б групе наставу су пратили на даљину. Наредне недеље група Б долазила је у школу, а група А пратила је наставу на даљину. Реализација наставе на даљину подразумевала је праћење часова који су емитовани на Јавном сервису, коришћење платформе Гугл учионица, конференцијских позива на платформама Зум и Гугл мит, и ученичких Вибер група. Платформа Гугл учионица омогућила је да ученици и наставници буду у сталном контакту, да наставници постављају различите материјале и дају инструкције за рад ученицима. Домаће задатке и семинарске радове ученици су, такође, предавали на Гугл учионици.

Због погоршања епидемиолошке ситуације у Републици Србији, у току школске 2020/2021. године два пута је дошло до одступања од описаног начина рада. Анексом оперативног плана рада школе од 1. 12. 2020. године сви ученици старијих разреда наставу су пратили на даљину до завршетка полугодишта, 18. 12. 2020. године. Друго полугодиште почело је 18. 1. 2021. године и ученици старијих разреда на наставу су се вратили по комбинованом моделу. Анексом број 3 Оперативног плана рада школе од 12. 3. 2021. године ученици старијих разреда упућени су на наставу на даљину. У школске клупе вратили су се 19.4. 2021. године и по комбинованом моделу завршили школску 2020/2021. годину.

У складу са Правилником о оцењивању у основној школи, због угрожености безбедности и здравља ученика и запослених, наставници су закључили оцене на крају полугодишта, иако је број оцена које су ученици имали био мањи од четири у полугодишту, односно два у полугодшту за предмете чији је недељни фонд један час. Наставници су били у обавези да измене и прилагоде своје критеријуме оцењивања. То је подразумевало да буду оцењени сви радови које су ученици радили и у школи и код куће, што је утицало на смањење принципа објективности приликом оцењивања. Ово је значајна промена и за ученике и за наставнике, јер су се претходних година много мање вредновали радови које су ученици доносили од куће.

Контакт и сарадња са родитељима је, такође, прилагођена новонасталој ситуацији. Родитељски састанци и појединачни разговори са родитељима обављани су телефонским и електронским путем, а родитељи су у просторије школе улазили само у посебним случајевима, на позив одељењског старешине или управе школе.

Реализација осталих облика рада, изборних програма, секција и ваннаставних активности нужно је сведена на минимум и у првом и у другом циклусу. Гостовања предавача из различитих институција и одласци ученика у друге институције у граду, као што су музеј, Центар за културу, Истраживачка станица Петница, нису могли да буду реализовани.

Све наведене промене и прилагођавања која је наш образовни систем претрпео у претходних годину и по дана навели су нас да испитамо мишљење и ставове наставника о њиховом раду у протеклој школској години.

Циљ и задаци истраживања

Циљ истраживања је утврдити ставове наставника ОШ „Андра Савчић“ у Ваљеву према планирању и реализовању наставе у измењеним околностима, са посебним освртом на предности и недостатке наставе на даљину и наставе у малим групама ученика.

Дефинисали смо следеће задатке:

1. Проценити задовољство наставника начинима реализације наставе и оцењивања ученика у измењеним околностима;
2. Утврдити предности и недостатке рада са ученицима у измењеним околностима;
3. Проценити квалитет сарадње наставника са ученицима и родитељима током школске 2020/21 године;
4. Утврдити начине на које овакав вид наставе може додатно да се унапреди у наредном периоду.

Узорак

Популацију обухваћену истраживањем чине наставници ОШ „Андра Савчић“ у Ваљеву. У току школске 2020/21. године наставу је реализовало 22 наставника разредне наставе и 41 наставник предметне наставе. Током прве половине јуна 2021. године наставници су електронским путем попунили упитник сачињен у циљу реализације овог истраживања. Упитник је попунило 19 наставника разредне наставе и 35 наставника предметне наставе, што је укупно 54 испитаника. Дакле, узорак је чинило 90% популације наставника који су реализовали наставу у измењеним околностима у ОШ „Андра Савчић“ у Ваљеву током школске 2020/2021. године.

Методе и технике

Током другог полугодшта школске 2020/21. године припремили смо упитник за наставнике. Приликом израде упитника користили смо смернице из Стручног упутства за организацију и реализацију образовно-васпитног рада у основној школи у школској 2020/2021. години прописаног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Извршили смо анализу релевантне школске документације, пре свега Поглавље пет Годишњег плана рада ОШ „Андра Савчић“, које се односи на рад у измењеним околностима, и Оперативни план ОШ „Андра Савчић“ за организацију и реализацију образовно-васпитног рада по посебном програму за рад у условима пандемије вируса КОВИД-19 са припадајућим Анексама усвојеним током школске 2020/21. године (Анекс 1, 2 и 3).

Упитник који смо направили састоји се од 14 питања, од тога: 7 питања затвореног типа, 4 питања отвореног типа, 2 питања су скала процене и 1 питање је питање вишеструког избора. Питања под редним бројем 1, 2, 5, 6 и 7 су затвореног типа, али је уз њих остављена могућност да испитаници унесу коментар и тако додатно појасне одговор који су одабрали. Наставници су упитник попуњавали електронским путем, помоћу платформе Гугл формс.

Теме које смо обухватили упитником су:

1. Адаптација наставника на нов начин рада и изазови са којима су се сусрели;
2. Сарадња са ученицима и родитељиматоком школске 2020/21. године;
3. Начини оцењивања у измењеним околностима;
4. Начини унапређења квалитета наставе у измењеним околностима.

Након прикупљених одговора наставника извршили смо анализу добијених резултата.

Резултати истраживања

Структура узорка

Узорак испитивања чинило је 54 испитаника, што представља 90% популације наставника ОШ „Андра Савчић“ ангажованих током школске 2020/21. године. Од укупног броја испитаника, наставника разредне наставе је 19 (35,20%), а наставника предметне наставе 35 (64,80%). Због разлике у начину реализације наставе током школске године, било нам је значајно да поредимо добијене одговоре сврставајући их у категорије: учитељ (наставних разредне наставе) и наставник (наставник предметне наставе).

	Број испитаника	%
Учитељи	19	35.20
Наставници	35	64.80
Укупно	54	100

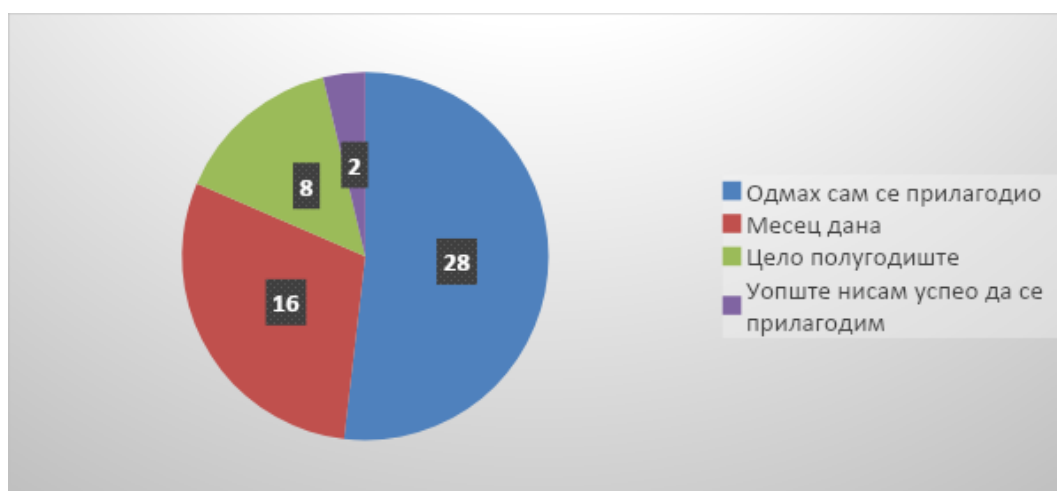
Табела 1. Структура узорка

Задовољство наставника начинима реализације наставе и оцењивања ученика у измењеним околностима

Први задатак који смо издвојили, а односи се на задовољство наставника начинима реализације наставе и оцењивања, у упитнику смо испитали питањима број 1, 2, 8, 9, 10 и 13.

На питање број 1: „Колико времена вам је било потребно да се прилагодите новом начину рада?“, 28 испитаника (51,90%) сматра да су успели одмах да се прилагоде, 16 испитаника (29,60%) изјавило је да су се прилагодили након месец дана, 8 испитаника (14,80%) изјавило је да им је за адаптацију било потребно цело полугодиште, а 2 испитаника (3,70%) нису успели да се прилагоде новом начину рада ни после целе школске године. Одговор да нису успели да се прилагоде новом начину рада дали су наставници предметне наставе.

Образложење које испитаници дају при одговору на ово питање односи се на нужност прилагођавања, јер у условима пандемије нису имали други избор. Такође, истичу да је било превише новина и непознаница које су се појавиле приликом рада на дигиталним платформама, за које они нису били обучени. Наставници физичког и здравственог васпитања и учитељи сматрају да нису успели да нађу добар модел за реализацију овог предмета.

Графикон 1. Дистрибуција одговора на питање број 1

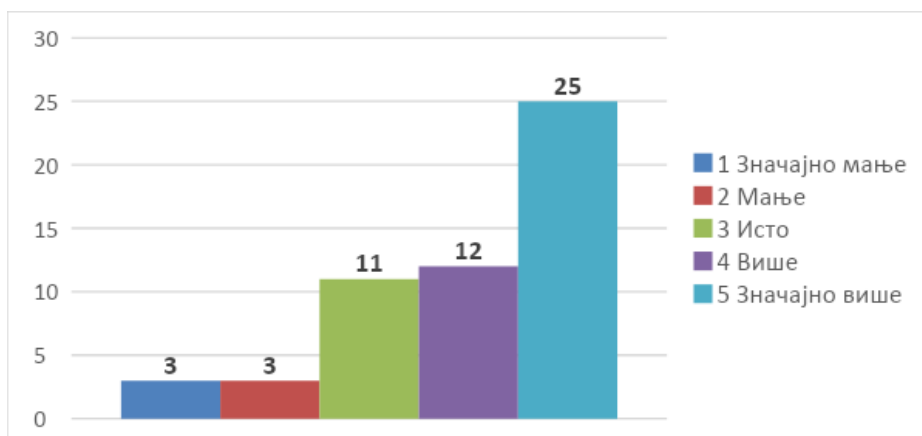
Питање број 2 гласи: „Да ли сте задовољни како сте организовали наставу на даљину?“ У потпуности је задовољно 12 испитаника (9 наставника и 3 учитеља), тј. 22.22%. Делимично је задовољно 33 испитаника (26 наставника и 7 учитеља), тј. 61.11%. Нико није одговорио да није задовољан организацијом наставе на даљину током школске године. Одговор „Нисам реализовао наставу на даљину“ дало је 9 испитаника (16.67%). Одговор „Нисам реализовао наставу на даљину“ дали су учитељи који су наставу реализовали само непосредно у школи. Испитаници су у коментарима као највеће замерке издавојили недостатак интеракције са ученицима, лошу техничку опремљеност и ученика и наставника, мањкавост или изостанак повратне информације од стране ученика (без потврде да ли су примили припремљене материјале, без урађених домаћих задатака) и немогућност да се провери урађено.

	Учитељи		Наставници		Укупно	
Да	3	15.79%	9	25.71%	12	22.22%
Делимично	7	36.84%	26	74.29%	33	61.11%
Не	0	0%	0	0%	0	0%

Нисам реализовао наставу на даљину	9	47.37%	0	0%	9	16.67 %
---	---	--------	---	----	---	---------

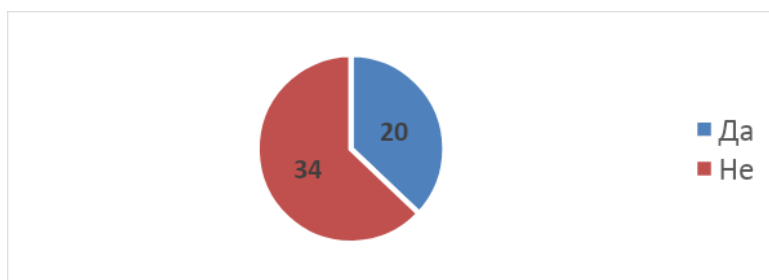
Табела 2. Дистрибуција одговора на питање број 2

Следеће питање које се односи на ову тему је питање број 8, које гласи: „Процените колико сте били оптерећени ове школске године у односу на претходне“. Највећи број испитаника, њих 25 (42.30%), сматра да је било оптерећено значајно више него претходних школских година. „Мало више него претходних година“ је одговор који је одабрало 12 испитаника (22.22%). Да је оптерећење на раду једнако као претходних година мисли 11 испитаника (20.37%). Број испитаника који сматрају да је оптерећење било мање је 3 (5.56%), а исти је број и оних који сматрају да је оптерећење на раду у измењеним околностима било значајно мање него претходних школских година, тј. 5.56%. Испитаници виде промену у степену оптерећења због контакта са ученицима и родитељима и ван радног времена и због реализације истих наставних сарджаја два пута (учитељи два пута непосредно, у учионици, а наставници једном у учионици и једном на даљину).

Графикон 2. Дистрибуција одговора на питање број 8

Питања број 9 и 10 представљају целину и односе се на потешкоће са којима су се испитаници сусрели током реализације наставе у току ову школске године. Питање број 9 гласи: „Да ли сте имали потешкоћа приликом реализације наставе у измењеним околностима?“

Графикон 3. Дистрибуција одговора на питање број 9

Као што можемо закључити, већина испитаника није имала потешкоћа да реализује наставу- 34 испитаника одговорила је „Не“ (62.96%). Број испитаника који је имао потешкоћа је 20 (37.04%), и то 15 наставника и 5 учитеља. Питање број 10 је образложење уколико је одговор на претходно питање био „Да“. Одговори које смо добили односе се на нередовност ученика приликом праћења наставе на даљину, лошу техничку опремљеност ученика, слаб сигнал интернета, слабу и нередовну комуникацију са родитељима. Закључак испитаника који су имали потешкоће у реализацији наставе је да ефекти рада нису могли да буду видљиви у оваквим околностима.

Анализом одговора на питање број 13, где су побројани различити начини оцењивања које су испитаници користили у току ове школске године, можемо закључити да су у највећем проценту (100%) оцењивали активност ученика, потом домаће задатке (85.20%) и остале облике рада (51.90%). У најмањем броју су за формирање оцене користили мултимедијалне записе (3.70%), групни рад (13%) и истраживачке радове(13%). Испитаници су имали могућност да изаберу више одговора. Иако су услови и начини рада били измењени, испитаници су се ипак у највећој мери ослањали на традиционалне облике и начине оцењивања. Активности путем рачунара заступљене су у мањем проценту.

Графикон 4. Дистрибуција одговора на питање број 13

Предности и недостаци рада у измењеним околностима

Други дефинисани задатак који се односи на предности и недостатке рада у измењеним околностима испитали смо питањима под бројем 4, 5, 11 и 12.

Питање број 4 је питање затвореног типа и гласи: „Да ли Вам одговара рад са малим групама ученика?“

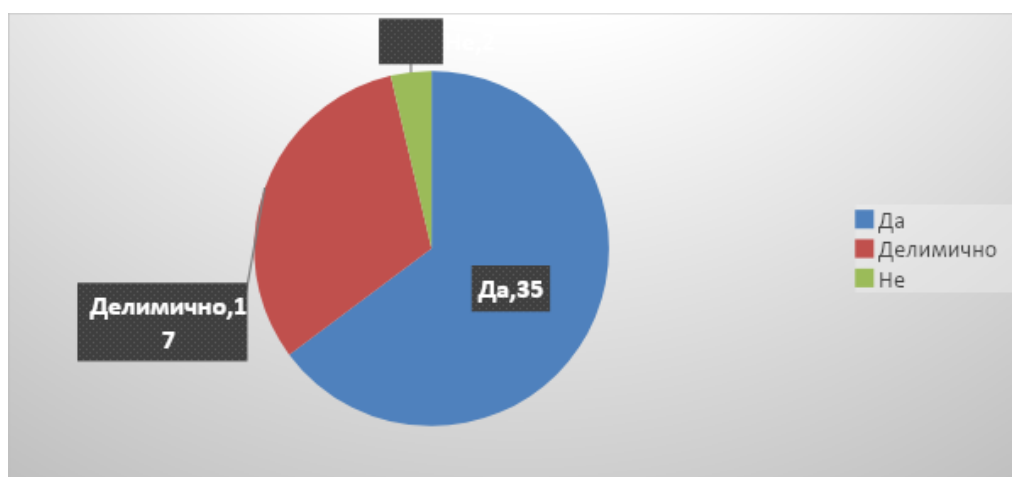
Дистрибуција одговора је следећа:

	Учитељи		Наставници		Укупно	
Да	14	73.68%	34	97.14%	48	89.90%
Не	5	26.32%	1	2.86%	6	11.10%

Табела 3. Дистрибуција одговора на питање број 4

Видимо да је чак 97.14% наставника на питање одговорило потврдно, док је тај проценат код учитеља мањи и износи 73.68%. Учитељима је рад са групама био напорнији јер су све наставне садржаје морали да понављају два пута. Наставници су, са друге стране, ову околност искористили тако да су имали више времена да се посвете ученицима који су те недеље у учионици. Садржаје које су обрађивали остатку одељења проследили би преко дигиталних платформи.

Питање број 5 надовезује се на претходно и гласи: „Да ли сте успели да прилагодите рад динамици часа од 30 минута?“ Највећи број испитаника, њих 35 (64.80%), одговорило је потврдно. „Делимично“ је одговор који је одабрало 17 испитаника (31.50%). Најмањи број испитаника, њих 2(3.70%), дало је одговор „Не“. Овај одговор одабрало је 2 наставника предметне наставе.

Графикон 5. Дистрибуција одговора на питање број 5

Образложења која су испитаници дали су следећа: да је за припрему часа од 30 минута потребан велики напор, да 30 минута није довољно за реализацију планираних наставних садржаја и да им је често фалило времена. Испитаници сматрају да су часови од 30 минута неповољно утицали и на ученике који су на напредном нивоу и који су морали самостално да прикупљају додатне информације о наставним садржајима. Потешкоћа је било и приликом рада у комбинованом одељењу, као и у раду са ученицима који се школују по ИОП-у. Мањак времена компензован је смањењем броја часова утврђивања, што је неминовно утицало на квалитет усвојених знања.

Питање број 11 је отвореног типа и гласи: „Које су, по вашем мишљењу, предности оваког начина рада са ученицима (реализација наставе на даљину, рад у малим групама и трајање часа од 30 минута)?“ Одговоре које су испитаници дали можемо груписати у позитивне и негативне.

Да овакав начин рада нема предности сматра 9 испитаника, тј. 16.67%. Остали испитаници, њих 45 (83.33%), сматрају да су предности оваког начина рада, пре свега, мање групе за рад- 37 испитаника (68.52%), коришћење позитивних страна интернета-

4 испитаника (7.41%), заштита од вируса, јер се наставом на даљину избегава директан контакт са ученицима- 3 испитаника (5.55%) и олакшан контакт између наставника и ученика- 1 испитаник (1.85%).

Следеће питање, број 12, надовезује се на претходно и гласи: „Који су, по вашем мишљењу, недостаци оваквог начина рада са ученицима (реализација наставе на даљину, рад у малим групама и трајање часа од 30 минута)?“ Како је питање, такође, отвореног типа, одговоре испитаника груписали смо према томе да ли се фактори утицаја непосредно односе на ученике, на наставнике или на материјално-техничке услове школе.

Фактори које су испитаници навели, а односе се на ученике, јесу губитак радних навика и мотивације за рад- 16 испитаника (29.63%), нередовност у раду као последица доласка у школу сваке друге недеље- 6 испитаника (11.11%) и непосредност у комуникацији коју ученик и наставник имају у учионици, али не успевају да остваре приликом наставе на даљину- 4 испитаника (7.41%).

Фактори који утичу на квалитет рада школе у измењеним околностима, а односе се на наставнике, јесу преоптерећеност и понављање истих наставних садржаја- 3 испитаника (5.55%) и потешкоће да оцењивање буде објективно- 8 испитаника (14.82%).

Трећу групу одговора чине одговори који се односе, пре свега, на техничку опремљеност ученика и наставника- то је одговор који је дало 7 испитаника (12.96%). У ову групу одговора сврстали смо и трајање часа од 30 минута, што је недостатак за 8 испитаника (14.82%), као и подељеност у групе, што је посебан проблем за ученике првог разреда, који нису били у могућности да упознају све другове из одељења- одговор 2 испитаника (3.70%).

Сарадња наставника са ученицима и родитељима

Ставови наставника описане кроз трећи задатак, који се односи на квалитет сарадње са ученицима и родитељима током школске године, испитали смо питањима 3, 6 и 7.

Питањем број 3 желели смо да испитамо став наставника о начинима на које су ученици прихватили нов начин рада. Питање је отвореног типа, па смо прикупљене одговоре наставника груписали у афирмативне и негативне.

Број испитаника који сматрају да су се деца добро адаптирала на нов начин рада је 26 (48.15%). Од тог броја, њих 15 (27.78%) сматра да је рад на даљину био задовољавајући, да су ученици радили колико су били у могућности и, како је школска година одмицала, све су се боље сналазили. Седам испитаника (12.96%) сматра да су се деци дигиталне платформе свиделе и да су уживали у решавању мултимедијалних задатака. Помоћ родитеља при сналажењу ученика је кључна карактеристика новог начина рада за 4 испитаника (7.41%).

Са друге стране, 28 испитаника (51.85%) сматра да су ученици веома лоше прихватили нов начин рада. Свој став образлажу аргументима да су деца сматрала да не треба ништа да раде док бораве у изолацији, да им овакав вид наставе не одговара, да нису могли да остваре свој потенцијал, да су домаће задатке решавали родитељи уместо ученика, да су обавезама приступали неоговорно и да им је овакав вид наставе био покриће за нерад.

Питање број 6 гласи: „Да ли сте успели да остварите контакт са свим ученицима који су наставу пратили од куће (изолација, Ковид позитивни, рад у групама)?“ Број испитаника који су успели да остваре контакт са ученицима током наставе на даљину је 40, тј. 74.08% узорка. Број испитаника који су имали потешкоће да успоставе и одрже контакт са ученицима је 14, тј. 25.92%. Постоји разлика у броју учитеља и наставника који су имали потешкоће у комуникацији са ученицима. Разлог који наставници наводе да је узроковао немогућност успостављања и одржавања контакта са ученицима јесу техничке могућности, тј. услови у којима неки ученици живе, а који значе да немају струју у кући, као ни ТВ, рачунаре и мобилне телефоне.

	Учитељи		Наставници		Укупно	
Да	17	89.47%	23	65.71%	40	74.08 %
Не	2	10.53%	12	34.29%	14	25.92 %

Табела 4. Дистрибуција одговора на питање број 6

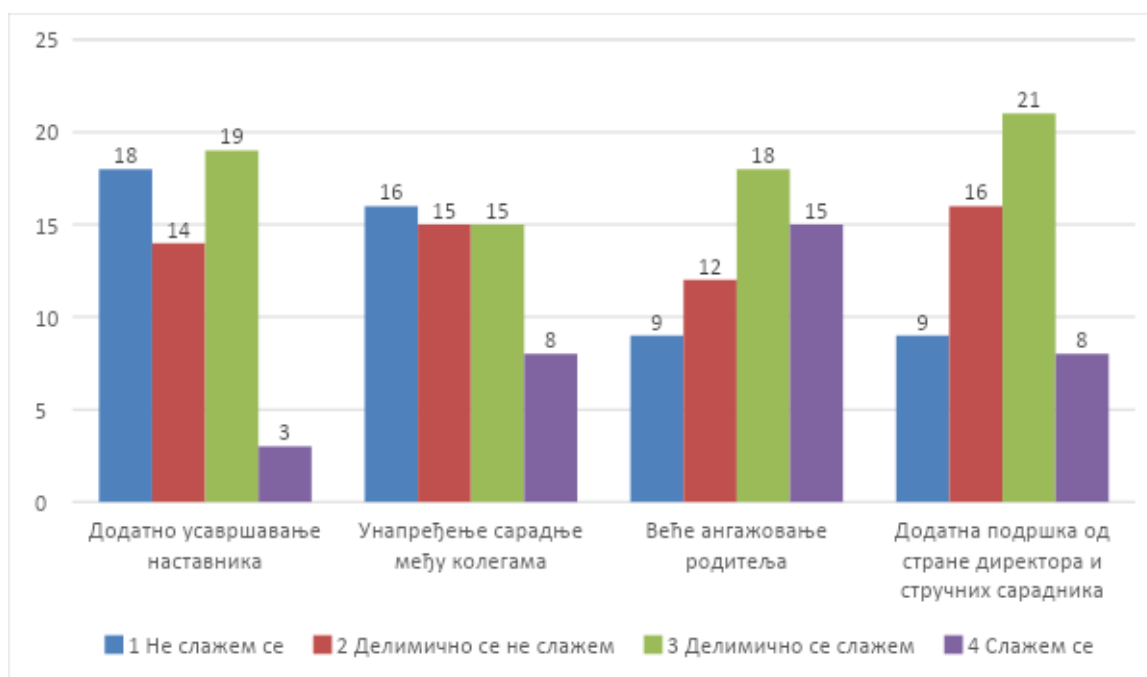
Следеће питање, број 7, односи се на сарадњу са родитељима током школске године. Испитаници су проценили степен свог задовољства сарадњом. У потпуности је задовољно сарадњом 22 испитаника (40.74%), делимично је задовољно сарадњом 28 испитаника (51.85%) и уопште није задовољно сарадњом 4 испитаника (7.41%). Одговор да уопште нису задовољни сарадњом дали су 1 учитељ и 3 наставника. Контакт са родитељима испитаници су обављали преко родитељских Вибер група, разменом мејлова и појединачним телефонским контактима. Оваква врста комуникације за испитанике је била додатно оптерећење, јер један број родитеља није поштовао радно време наставника, већ је контактирао у време кад њима одговара. Група родитеља која је и претходних година била пасивна и даље се није посебно интересовала за напредак ученика. Сви родитељи који су позвани на разговор у школу одазвали су се, без обзира на повод разговора.

	Задовољан сам сарадњом		Делимично сам задовољан сарадом		Нисам задовољан сарадњом	
Број испитаника	22	40.74%	28	51.85%	4	7.41%

Табела 5, Дистрибуција одговора на питање број 7

Начини унапређивања наставе у измењеним околностима

Последње питање у упитнику, број 14, односи се на начине на које настава у измењеним околностима може да се унапреди у наредном периоду. Испитаници су проценили у којој мери би додатно стручно усавршавање, сарадња са колегама, ангаживање родитеља и директора и стручне службе школе било од помоћи.

Графикон 6. Дистрибуција одговора на питање 14

Анализом добијених резултата можемо закључити да испитаници не сматрају посебно значајним додатно усавршавање наставника. Већина обука реализованих ван установе у току ове школске године организована је електронским путем, што је уз рад на даљину са ученицима било веома оптерећујуће за наставнике. Број испитаника за које је додатно усавршавање веома значајно је 3 (5.56%). Делимично битно је за 19 испитаника (35.18%). Потребу за додатним усавршавањем на тему рада у измењеним околностима нема 32 испитаника (59.26%). Просечна вредност одговора је 2.13.

Унапређење сарадње међу колегама на нивоу стручних већа је битан фактор за 23 испитаника (42.59%). Размена примера добре праксе и конкретних решења унапредила би дигиталне компетенције наставника. Остали испитаници, њих 31 (57.41%), сматрају да је сарадња са колегама на задовољавајућем нивоу и да јој није потребно унапређивање. Просечна вредност одговора је 2.28.

Унапређење сарадње и већа ангажованост родитеља приликом реализације наставе на даљину битна је за 33 испитаника (61.11%). Укљученост родитеља огледа се кроз контролу ученика и њиховог рада, да ли су приступили часу, преузели материјале, предали домаће задатке. Број испитаника који ангажовање родитеља у већем степену не сматра битним је 21 (38.89%). Ово је фактор који су испитаници најпозитивније оценили, средња вредност је 2.72.

Подршка од стране директора и стручне службе кроз појачан педагошко-инструктивни рад, унапређење материјално-техничких услова и координацију рада школе значајна је за 29 испитаника (53.7%). Број испитаника који се не слажу да би ова подршка значајно утицала на квалитет рада је 25 (46.3%). Средња вредност одговора износи 2.52.

Графикон 8. Средња вредност одговора на скалу процене, питање број 14

Уколико и наредне школске године настава буде организована у измењеним околностима, биће потребно да се родитељи у већој мери укључе у праћење постигнућа ученика. Наставници сматрају да им није потребно додатно стручно усавршавање, што значи да ће своје дигиталне компетенције усавршавати неформалиним облицима учења.

Закључна разматрања

Промене које је пандемија изазвала у савременом друштву неминовно су утицале на образовни систем у нашој земљи. Увођење информационих технологија у школе је спор процес који су ванредне околности убрзале, можда и у већој мери него што систем

може да издржи. Ситуација у којој смо се ненадано нашли показала нам је колики је значај дигиталне писмености, али и потребе да успоставимо што потпунију и бољу сарадњу у оквиру колектива. Сарадња са ученицима и родитељима била је камен темељац успешне реализације наставе у измењеним околностима.

Промене које су се догодиле биле су велике и значајне за све нас. Увидели смо потребу да испитамо ставове наставника и степен њиховог задовољства реализацијом наставе у току школске 2020/21. године. Узорак су чинили наставници ОШ „Андре Савчић“ у Ваљеву. Због различитог начина реализације наставе у току године, испитанике смо груписали у две категорије: учитељи и наставници. Анализом резултата истраживања које смо спровели можемо извести неколико закључака:

Већина наставника успела је да се прилагоди новонасталој ситуацији, већ у року од месец дана. Нису били у потпуности задовољни начинима реализације наставе, али су се током целе школске године трудили да унапреде наставни процес. Процењују да су били оптерећенији него претходних година. Разлози због којих сматрају да су оптерећени различити су за учитеље и наставнике. Учитељи су били у обавези да све наставне садржаје понављају два пута, групама А и Б, непосредно у школи. Наставници су једној групи предавали у школи, а са другом групом су комуницирали преко дигиталних платформи, што је неминовно продужавало њихово радно време и радно оптерећење. Потешкоће са којима су се сусретали током године односили су се на лошу техничку опремљеност ученика рачунарима и мобилним телефонима, нередовност у раду, слаб сигнал интернета и нередовну комуникацију са родитељима. Процес оцењивања такође је претрпео промене. Нови облици рада ученика требало је да буду вредновани. Измена Правилника о оцењивању наставника је условила да изведу закључне оцене на полугодишту, чак и за ученике за које није било довољно елемената. Став наставника је да су ове промене условиле нарушавање принципа објективности и снижавање критеријума при оцењивању.

Рад са малим групама ученика био је предност за наставнике, јер су имали више времена да се посвете сваком ученику. Испитаници су управо рад у малим групама у највећем броју навели као предност рада у измењеним околностима. Трајање часа од 30 минута стварало је потешкоће у планирању наставних садржаја, јер је смањен број часова утврђивања и систематизације. Такође, смањене су могућности за рад са надареним ученицима и ученицима који наставу похађају по ИОП-у. Потешкоће у

реализацији имали су наставници који раде у комбинованим одељењима. Највећи недостатак измењеног начина рада који наставници наводе је губитак радних навика и мотивације за рад већине ученика, који су уз смањену контролу од стране родитеља избегавали обавезе и рад од куће.

Ученици, као и наставници, у највећем броју су се добро адаптирали на нове околности. Учитељи истичу да је млађима рад на мултимедијалним задацима био посебно занимљив. Наставници су имали проблем да ступе у контакт са ученицима који живе у тешким социјално-економским условима, па је педагошки асистент носио наставне материјале на кућну адресу. Сарадња са родитељима није се значајно променила. Форма комуникације је била другачија, али наставници истичу да су се заинтересовани родитељи интересовали и даље, а да се пасивни и незаинтересовани родитељи нису јављали ни распитивали за напредовање ученика.

Веће ангажовање родитеља, помоћ и сарадња са стручном службом школе и са колегама су фактори за које испитаници сматрају да ће бити од помоћи да се настава у измењеним околностима побољша. Додатно стручно усавршавање не препознају као значајно за побољшање својих дигиталних компетенција.

Заједничким напорима можемо наставити да унапређујемо и модернизујемо наставни процес. Схватили смо значај дигиталне писмености ученика, родитеља и наставника у 21. веку. Резултати истраживања биће једна од полазних тачака планирања рада у наредној школској години, без обзира на околности у којима ћемо је реализовати.

Прилог- Упитник за наставнике

Драге колеге,

Молимо вас да попуните упитник који се односи на реализацију непосредног образовно-васпитног рада у школској 2020/2021. години. Питања која су пред вама односе се на реализацију наставе на даљину, рад у малим групама и трајање часа од 30 минута. У пољу Ваш коментар можете унети ваша запажања и искуства која сте имали током ове школске године.

Ви сте:

- Наставник разредне наставе
- Наставник предметне наставе

1. Колико времена Вам је било потребно да се прилагодите новом начину рада:

- одмах сам се прилагодио/прилагодила
- месец дана
- цело полугодиште
- нисам успео/успела да се прилагодим

Ваш коментар: _____

2. Да ли сте задовољни како сте организовали наставу на даљину?

- Да
- Делимично
- Не
- Нисам реализовао/реализовала наставу на даљину

Ваш коментар: _____

3. Како су, по вашем мишљењу, ученици прихватили овако организован вид наставе и учења?

4. Да ли Вам одговара рад са малим групама ученика?

- Да
- Не

5. Да ли сте успели да прилагодите рад динамици часа од 30 минута?

- Да
- Делимично
- Не

Ваш коментар: _____

6. Да ли сте успели да остварите контакт са свим ученицима који су наставу пратили од куће (изолација, Ковид позитивни, рад у групама)?

- Да
- Не

Ваш коментар: _____

7. Како процењујете сарадњу са родитељима током ове школске године?

- У потпуности сам задовољан/а сарадњом са родитељима
- Делимично сам задовољан/а сарадњом са родитељима
- Уопште нисам задовољан/а сарадњом са родитељима

Ваш коментар: _____

8. Процените колико сте били оптерећени у току ове школске године у односу на претходну:

	1	2	3	4	5
мање него претходних година					
више него претходних година					

9. Да ли сте имали потешкоћа приликом реализације наставе у измењеним околностима?

- Да
- Не

10. Уколико је одговор на претходно питање ДА, молимо Вас да наведете које сте потешкоће имали и како сте их превазилазили.

11. Које су, по вашем мишљењу, предности оваквог начина рада са ученицима (реализација наставе на даљину, рад у малим групама и трајање часа од 30 минута)?

12. Који су, по вашем мишљењу, недостаци оваквог начина рада са ученицима (реализација наставе на даљину, рад у малим групама и трајање часа од 30 минута)?

13. На које начине сте формативно оцењивали ученике током ове школске године?

Можете одабрати више одговора.

- Активност ученика
- Домаћи задаци
- Презентације
- Групни рад
- Пројекти
- Истраживачки радови
- Мултимедијални записи
- Цртежи и илустрације
- Остали облици

14. Реализација наставе у измењеним околностима у наредном периоду може да се побољша:

	1-Не слажем се	2- Делимично се не слажем	3- Делимично се слажем	4- Слажем се
Додатним усавршавањем наставника				
Унапређењем сарадње међу колегама				
Већим ангажовањем родитеља				
Додатном подршком од стране директора и стручних сарадника				

Уколико имате још неки предлог или сугестију у вези са темом, молимо Вас да је напишете.

Хвала на одвојеном времену.